

O INSTITUȚIE BANCARĂ LA PETROȘANI ÎN PERIOADA INTERBELICĂ: „CASA DE PĂSTRARE”

Mircea Baron

La mijlocul anilor '80 ai secolului al XX-lea, printre alte clădiri demolate din vechiul centru al Petroșaniului s-a aflat și cea a „Băncii”. Puținii dintre petroșeneni și chiar dintre funcționarii sucursalei din Petroșani a Băncii Naționale a României (B.N.R.) cunoșteau că acea clădire cu trei nivele, construită în anul 1911, a fost sediul „Casei de Păstrare”, Societate pe acțiuni, ce a funcționat între noiembrie 1901 – mai 1948.

Intitulată la înființare „Petroszémyi Takarékpénztár Részvény-Társaság” și devenită după 1918 „Casa de Păstrare S.A. Petroșani”, instituția va avea de la început atributele unei bănci, prin Statute precizându-se de altfel faptul că ea „poate face orice operațiuni de bancă, care nu sunt interzise de legi și regulamente”¹.

De ce se înființează o asemenea instituție în Valea Jiului la începutul secolului al XX-lea și de ce a reușit să reziste aproape o jumătate de secol, vicisitudinile istoriei și nu lipsa utilității sale ducând la sfârșitul din 1948.

Am spune că înființarea „Casei de Păstrare” din Petroșani se încadrează în procesul mai amplu întâlnit la sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea în Imperiul austro – ungar, inclusiv în Transilvania, de constituire a unor instituții de credit mijlocii și mici, bănci ale burgheziei românești, burgheziei maghiare, case de economii ale sașilor, a căror număr ajunge la aproximativ 700 în 1910² și care aveau rolul de a asigura în primul rând creditul necesar pentru o serie de activități economice, agricole, industriale, de comerț, într-o societate în plină expansiune economică.

O asemenea instituție era necesară și posibil de realizat în Valea Jiului la începutul secolului al XX-lea pentru că se crease un cadru social – economic adecvat.

După ce în anii '40 ai secolului al XIX-lea încep primele exploatari de cărbune în Valea Jiului, între 1870-1872 se construiește calea ferată Simeria – Petroșani, iar între 1890-1892 calea ferată Petroșani – Livezeni – Lupeni și în

1. Arh. St. Deva, Fond Casa de Păstrare Petroșani, Dos. 7 / 1935, f.f..

2. M.A. Lupu, sub red., Istoria economiei naționale a României, București, 1974, p. 316.

condițiile pătrunderii și în Transilvania a elementelor revoluției industriale, pentru teritoriul aflat la izvoarele Jiului începe o nouă istorie.

Marele capital austriac, maghiar, german, belgian, francez, etc., statul maghiar, încep să fie tot mai interesate de huila de bună calitate care se găsea în Valea Jiului și treptat se formează aici un complex industrial integrat bazat în măsură aproape absolută pe extracția și valorificarea cărbunelui. Acest lucru presupune și existența unei forțe de muncă specializate și asistăm acum la un proces de colonizare cu populație venită din întreg Imperiul austro – ungar, de origine etnică diversă, și cu o structură profesională variată. Și astfel, dacă la 1870 Valea Jiului avea o populație de 12671 locuitori, în 1900 erau 28711 locuitori, în 1910, 49971³, pentru ca la recensământul din 1930 să se consemneze 66753 locuitori⁴, cu tendința de concentrare în cele cinci centre miniere: Petroșani (1728 locuitori în 1870, 15405 în 1930), Petrila (2487; 10496), Vulcan (623; 11100), Lupeni (562; 13870), Aninoasa (–; 3896)⁵. Populația alogenă devine net superioară numeric populației băștinașe, țăranilor, care rămân o lungă perioadă de timp refractari și față de noii veniți și față de activitatea industrială ce se dezvoltă.

Noii veniți nu înseamnă numai mineri și familiile lor ci și oameni cu alte preocupări profesionale, legate sau nu de nevoile mineritului, dar oricum condiționate într-o mare măsură de existența acestuia. De altfel, o statistică din 1910 ne arată că, în afară de cei implicați în minerit erau în Valea Jiului 387 de meseriași ce cuprindeau o multitudine de activități necesare bunei funcționări a activității economice⁶. În 1930, recensământul făcut acum ne arată, numai pentru orașul Petroșani, 278 unități economice (dintre care una cu peste 500 de angajați – Societatea „Petroșani”), cuprinzând 3564 angajați⁷.

Sigur că pentru a susține o asemenea activitate existența unei instituții financiar – bancare s-a impus cu necesitate. Nu cunoaștem a cui a fost inițiativa, știm doar că banca s-a constituit la 1 noiembrie 1901, având un capital social de 30000 de coroane (1000 de acțiuni x 30 de coroane fiecare) subscris de 42 de acționari⁸, membrii Consiliului de Administrație proveneau în principal dintre comercianții și meseriașii din Valea Jiului⁹, iar preocupările sale se axau în mare măsură pe acordarea de credite pentru activitățile economice de tip comercial și industrial și, într-o anumită măsură, pentru agricultură.

3. A magyar Szent Korona országainak, 1910 évi. Nepszámlálása, Budapest, 1912, p. 858.

4. Recensământul general al populației României, 29 decembrie 1930, vol. I, București, 1938, p. 637.

5. Supra, notele 3,4.

6. xxx, Hunyadvarmegyei Almanach 1910, Deva, 1910, p. 75-79.

7. Recensământul...29 decembrie 1930, vol.X, p. 760-761.

8. V. Ionaș, Casa de Păstrare Petroșani, Sargetia, VIII, 1971, p. 275.

9. Arh. St. Deva, Fond cit., registru de procese verbale ale Consiliului de Administrație. 1912-1948, p. 42.

După marea Unire din 1918, când Valea Jiului, alături de întreaga Transilvanie, intră în componența noii României, integrându-se în complexul economic românesc și banca de la Petroșani apucă un nou fâgaș de dezvoltare, fiind un factor important în sprijinirea unui evantai larg de activități economice, dar și social – culturale, transformându-se și contribuind, alături de alte instituții și instanțe, la procesul de modernizare și de impunere, a elementului românesc. Implicată în Valea Jiului și nu numai, banca va urma într-un fel aceeași evoluție pe care această zonă o are din punct de vedere economic și social în perioada interbelică: refacere și dezvoltare, criză, avânt economic. Au mai existat în Valea Jiului și alte încercări de a crea instituții asemănătoare: „Casa de Păstrare” din Vulcan, creată în 1901 (ce va fi preluată de „Casa de Păstrare” din Petroșani)¹⁰; „Casa de Economii și Împrumut a Societății „Petroșani”, creată în 1923, prin aprobarea Consiliului de Administrație, cu rolul „de a încuraja economia între personalul Societății, a înlesnit depunerile spre fructificare a acestor economii și a permite membrilor săi să facă împrumuturi avantajoase”¹¹; Banca Populară „Parângul” din Petroșani, creată în ianuarie 1925 de către Vasile B. Taloescu¹², cel care va fi întemeietorul și directorul celui mai bun ziar care a apărut în Valea Jiului în perioada interbelică, „Avântul”(1928-1947), dar nici una dintre acestea nu va avea deschiderea și implicarea „Casei de Păstrare” din Petroșani.

Desigur că pentru a putea desfășura o activitate eficientă banca avea nevoie de capital. Constituită cu un capital inițial de 30.000 coroane, capitalul social al băncii va fi urcat în perioada primului război mondial la 500.000 de coroane¹³, iar în 1921 la 1 milion de lei¹⁴. În februarie 1922 se pune problema unei noi urcări a capitalului social, lucru care se va întâmpla prin hotărârea adunării generale din 17 februarie 1923, cu amendamentul că sporirea de capital se va face în două rate până la suma de 5 milioane de lei, modificându-se în același timp și Statutele băncii¹⁵. Se admit acum 10.000 de acțiuni noi, cu o valoare nominală de 500 de lei fiecare acțiune, cele 5 milioane de lei fiind subscrise de 70 de persoane fizice și juridice. Cel mai important acționar și care rămâne în această postură până la sfârșitul băncii va fi „Banca Comerțului Craiova”, care implicată, imediat după Marea Unire în „naționalizarea”

10. Ibidem, p. 183

11. Arh. St. Deva, Fond Societatea „Petroșani”. Direcția Minelor. Seviul Muncă și Salarii, Dos. 2 / 1923. f. 1-5; Dos. 1 / 1928, f. 458-459.

12. Gazeta Jiului, IV, 1925, nr. 21, p. 3. Vezi pentru activitatea acestei instituții: Alexiu David, Triumful cooperăției în Valea Jiului, Avântul, XV, 1942, nr. 7, p. 3.

13. Arh. St. Deva, Fond Casa de Păstrare Petroșani, Registrul de procese verbale ale Consiliului de Administrație, p. 52-53.

principalelor societăți miniere din Valea Jiului (Societatea „Șalgotarjan” care în 1921 se transformă în Societatea „Petroșani” și Societatea „Uricani – Valea Jiului” care în 1925 devine Societatea „Lupeni”), va investi și în „Casa de Păstrare” din Petroșani cumpărând 6.000 acțiuni în valoare de 3 milioane lei (60%). Restul de 40% va fi subscris de 6 persoane juridice (1,85%): Biserica greco – catolică Hațeg, „Prima Casă de Păstrare” din Timișoara, Societatea „Petroșani”, Biserica greco – catolică Petroșani, Fundația „Nicolae Zugrav” – Episcopia greco – catolică Lugoj, Societatea în comandită „Sbucea, Herbai et Comp.” din Petroșani, Liceul de băieți din Petroșani și 63 persoane fizice din Petroșani, Vulcan, Lupeni, Petrila, Iscroni, Hunedoara, Deva, Orăștioara de Jos, Timișoara, Hațeg, Alba Iulia, Arad, București, Budapesta¹⁶.

Adunarea generală a băncii din 18 februarie 1927 va hotărî o nouă sporire a capitalului social de la 5 milioane la 10 milioane de lei printr-o nouă emisiune de acțiuni¹⁷. Prin prospectul de emisiune lansat se acceptă principiul dreptului de preferință al vechilor acționari în proporție de 1-1, acțiunile neadjudicate urmând a rămâne la dispoziția Consiliului de Administrație. Pentru vechii acționari noile acțiuni vor costa 520 lei bucata (500 lei acțiunea plus 20 de lei cheltuieli de emisiune), iar pentru eventalii noi acționari 720 de lei (500 lei acțiunea plus 200 de lei la fondul de rezervă și 20 lei cheltuieli de emisiune)¹⁸. „Banca Comerțului Craiova” va subscrie 6000 (60%) din noile acțiuni emise, 8 persoane juridice (Biserica ortodoxă Vulcan, Societatea „Ioan Sbucea, Herbai et. Comp.” Petroșani, Fundația „Nicolae Zugrav”, Fundația liturgică „Emil Nicoară” Vulcan, Parohia reformată Vulcan, Biserica greco – catolică Petroșani, Societatea „Petroșani”, „Casina Română” Vulcan) 2,89%, restul de 37,11% fiind subscris de 70 de persoane din Petroșani, Vulcan, Lupeni, Petrila, Lonea, Iscroni, Coroești, Aninoasa, Deva, Hațeg, Gura-Barza, Dobra, Sibiu, Timișoara, București¹⁹.

O ultimă sporire a capitalului social în perioada interbelică se va produce în 1938, prin hotărârea adunării generale extraordinare din 6 august. Se hotărăște, pe baza propunerilor Consiliului de Administrație, să se accepte o sporire a capitalului social de la 10 milioane la 20 milioane, fapt ce presupunea, ca și în cazul emisiunilor anterioare, emiterea unor noi acțiuni care să fie subscrise de vechi sau noi acționari, cu reducerea dreptului de preferință timp de 30 de zile pentru vechii acționari; valoarea nominală a unei acțiuni să fie

14. *Gazeta Jiului*, III, 1924, nr. 9, p. 2.

15. Arh. St. Deva, Doc.cit., p. 6.

16. Arh. St. Deva, Fond cit., Registru 39/1923-1940, f. 1-69.

17. *Ibidem*, Registru de procese – verbale, p. 179.

18. *Ibidem*, p. 181.

19. Arh. St. Deva, Fond cit. Registru 39/1923-1940, f. 70-116.

de 500 lei; modificarea articolului 4 din Statute²⁰. Se emit acum 20.000 de acțiuni la care subscriu doar câțiva acționari; „Banca Comerțului Craiova” care preia 8000 de acțiuni (40%) și 6 persoane fizice care preiau restul de 12.000 de acțiuni (60%)²¹. Putem remarca din parcurgerea listei acționarilor tendința de concentrare a capitalului, pe lângă „Banca Comerțului Craiova” stând câțiva acționari mai importanți și în principal familia dr. Romulus Miocu care prin patru membri ai săi va achiziționa la emisiunea din 1938, 9900 de acțiuni care adăugate la cele 1360 deținute anterior le va acorda o pondere de 28,15% în deținerea capitalului social²².

Capitalul necesar activității băncii a mai provenit și din drepturile spre fructificare și în cont curent făcute de către persoane fizice sau juridice. Astfel bilanțul pe 1923 ne arată intrări de 14451271 lei, 1925 – 27503420 lei, 1926 – 344885590 lei, 1927 – 21659459 lei, 1928 – 46905966 lei, 1929 – 54039395 lei, 1930 – 63434510 lei, proces cu tendință pozitivă, care se va întrerupe în anii crizei economice din lipsa resurselor populației ca și a scăderii încrederii acesteia în instituția creditului: 1931 – 13780777 lei, 1932 – 28648382 lei, 1933 – 25900749 lei, 1934 – 22717856 lei, 1935 – 19030756 lei, 1936 – 20069290 lei, 1937 – 177477610 lei, 1938 – 21507851 lei²³. Trebuie apreciat însă că pentru anii 1934-1937 au existat sume care, deși depuse spre fructificare, au fost trecute la capitolul creditor (1934 – 3197897 lei, 1937 – 10199156 lei)²⁴, fiind cuprinse în aplicarea „Legii pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane” din 7 aprilie 1934²⁵.

Pentru a realiza o asemenea atragere de capital, pe lângă activitatea desfășurată prin sediul din Petroșani, „Casa de Păstrare” va urmări să-și creeze sucursale. Astfel în aprilie 1922 Consiliul de Administrație decidea să înceapă

20. Arh. St. Deva, Fond cit., Registru de procese verbale, p. 227.

21. Arh. St. Deva, Fond cit. Registru 39/1923-1940. Se mai produce o urcare a capitalului social în mai 1945 (de la 20 milioane la 40 milioane lei (Arh. St. Deva, Fond cit., Registru procese verbale, p.276, 283-284). Se ia o hotărâre în adunarea generală din 5 august 1947 privind urcarea capitalului social de la 40 de milioane la 400 de milioane lei (Ibidem, p.315), aceasta în condițiile inflației galopante care se manifestă în perioada de până la 15 august 1947.

22. Arh. St. Deva, Fond cit., Registru 39/1923-1940, f.1-146.

23. Gazeta Jiului, III, 1924, nr.6, p.3; V, 1926, nr.5, p.3; VI, 1927, nr.5-6, p.4; VII, 1928, nr.5-6, p.4; Avântul, II, 1929, nr.5, p.4; III, 1930, nr.6, p.4; IV, 1931, nr. 4-5, p.4; V, 1932, nr.6-7, p.4; VI, 1933, nr.5, p.4; VII, 1934, nr. 10-11, p.6; VIII, 1935, nr. 10-11, p.4; IX, 1936, nr.9,p.6; X, 1937, nr.9,p.4; XI, 1938, nr.3-4, p.4; XII, 1939, nr.5, p.4; XIII, 1940, nr.4, p.4.

24. Avântul, VIII, 1935, nr. 10-11, p.4; XI, 1938, nr.3-4, p.4.

25. C. Hamangiu, Codul general al României, vol.XXII, 1934, Imprimeria Centrală, București, 1935, p.96-121.

demersurile pentru deschiderea unei sucursale la Lupeni²⁶, aceasta devenind operațională la 10 octombrie 1925²⁷ și funcționând până în 1937.

Am arătat că există la începutul perioadei interbelice la Vulcan o „Casă de Păstrare”, banca din Petroșani sprijinind-o cu credite, inițial în cont curent și apoi pe bază de cambii²⁸ și participând cu 500.000 lei la emisiunea de capital din 1924 care avea rolul de a spori capitalul social de la 250.000 la 1 milion de lei²⁹.

În decembrie 1927 coabitarea dintre cele două instituții bancare se adâncește prin hotărârea fuziunii „Casei de Păstrare” din Vulcan cu „Casa de Păstrare” din Petroșani și transformarea primeia în Sucursala „Vulcan” a celei de a doua³⁰, formulă în care va funcționa până la 1 ianuarie 1941 când este desființată³¹.

O asemenea sucursală va fi creată și la Hațeg, de aici provenind și o parte a acționarilor băncii. Încă din 1922 s-a discutat posibilitatea cumpărării de către „Casa de Păstrare” din Petroșani a 2000 de acțiuni la „Banca Comercială” Hațeg³², iar în iunie 1926, Consiliul de Administrație decidea înființarea unei sucursale la Hațeg³³, inițiativă care se va finaliza până în mai 1928³⁴. Sucursala de la Hațeg va funcționa alături de cea de la Deva până la sfârșitul băncii. Sucursala de la Deva este constituită în august 1936³⁵ – lucru care permite renunțarea în 1937 la sucursala de la Lupeni – în 1937 aprobându-se cumpărarea cu 1 milion de lei a unui imobil, proprietatea B.N.R., care să găzduiască instituția nou creată³⁶.

Resursele bănești ale băncii au mai provenit din efectele reescontate la B.N.R., din credite la alte bănci – în principal „Banca Comerțului Craiova”, din beneficiile obținute prin investițiile în efecte, în participații la capitalul altor societăți bancare, industriale, comerciale, din exploatarea propriilor imobile, din dobânzile și comisioanele percepute la împrumuturile acordate persoanele fizice și juridice.

Banca va fi condusă de un Consiliu de Administrație, ales de către adunarea generală a acționarilor pe termen de 3 ani. Consiliul de Administrație

26. Arh. St. Deva, Fond.cit., Registru de procese verbale..., p.162.

27. Ibidem, p.175

28. Ibidem, p.155

29. Ibidem, p.168

30. Ibidem, p.183

31. Ibidem, p.238

32. Ibidem, p.154-156

33. Ibidem, p.178

34. Ibidem, p.186-187

35. Avântul, X, 1937, nr.8, p.4

36. Arh. St. Deva, Fond. cit., Registru de procese verbale..., p.224.

alegea din rândurile sale un președinte și în cea mai mare parte a perioadei a delegat o parte a atribuțiilor sale unui administrator – delegat³⁷.

Primul președinte al băncii va fi inginerul Andreics Janos, director al minelor din Valea Jiului ale Societății „Salgótarján”, înlocuit în 1905 cu Marék Mor, comerciant de băuturi spirtoase în Petroșani care va deține această funcție până la începutul anului 1921³⁸. După Unire se produc, odată cu schimbarea componenței unei părți a acționarilor, schimbări importante și în conducerea băncii. Astfel, în februarie 1920 întâlnim în Consiliul de Administrație primul român, Pop Emil, comerciant, care va deține în perioada interbelică președinția „Cooperăței Meseriașilor din Petroșani”³⁹, iar în februarie 1921 este ales președinte inginerul Ioan Winklehner, director general tehnic al Societății „Petroșani”, vicepreședinte inginerul Iosif Iancu, șeful Inspectoratului General al Minelor de Cărbune din Valea Jiului⁴⁰. Consiliul de Administrație ales după nouă emisiune de acțiuni din 1923, va avea ca președinte pe Ioan Winklehner, rămas în această funcție până în 1929 când se retrage, odată cu ieșirea la pensie și plecarea din Valea Jiului, ca vicepreședinte pe Iosif Iancu, iar membrii: dr. Romulus Miocu, preot greco-catolic la Petroșani din 1911, desemnat și administrator – delegat, devenit conducătorul de fapt al băncii din octombrie 1921 și până la încetarea activității acesteia; C. Bălănescu, inginer la Societatea „Petroșani”, Elémer Külley, director administrativ al Societății „Uricani – Valea Jiului”, C. Neamțu director general al „Băncii Comerțului Craiova”, Samuel Pink, funcționar al băncii, Tiberiu Timoc, director la Societatea „Petroșani”, Gh. Tătăărăscu, jurist-consult al Societății „Petroșani”, Emil Pop⁴¹. La 3 decembrie 1929, în urma demisiei lui Ioan Winklehner, este cooptat din nou în Consiliul de Administrație C. Neamțu, care este ales și președinte⁴². Acesta va deține funcția până în 1933 când este înlocuit cu C.C. Neamțu, urmat între 9 noiembrie-14 decembrie 1940 de către Tiberiu Timoc între 14 decembrie 1940 – 22 februarie 1941 de Alexandru Popescu, iar de acum până în 1948 de dr. Romulus Miocu ce rămâne și administrator – delegat⁴⁴. De remarcat că la sucursale controlul Centralei se realiza prin membrii Consiliului de Administrație ca și prin comitetul de cenzori constituit pe lângă fiecare din acestea. Activitatea curentă, coordonată de administratorul – delegat și condusă de directorul executiv, care în perioada interbelică va fi Maximilian Hoffmann (aflat în bancă încă din 1910), va fi înfăptuită cu ajutorul funcționarilor. Numărul lor a variat, funcție

37. Arh. St. Deva, Fond. cit., Dos. 7/1935, f.f.

38. V. Ionaș, op. cit. p. 275; Arh. St. Deva, Fond. cit., Registru de procese verbale... , p. 91.

39. Arh. St. Deva, Loc. cit.

40. Ibidem, p. 120

41. Gazeta Jiului, III, 1924, nr.6, p.4;

42. Arh. St. Deva, Fond. cit., Registru de procese-verbale..., p. 191

43. Avântul, VIII, 1935, nr. 2-3, p. 4

44. Arh. St. Deva, Fond. cit., Registru de procese verbale..., p. 236, 238-239

de creșterea sau scăderea activității. Astfel în 1924 erau 7 funcționari, numărul lor crescând la 16 în 1931, dintre care 10 la Petroșani și câte doi (un diriginte și un casier) la sucursalele de la Lupeni, Vulcan, Hațeg⁴⁵. În octombrie 1932 Consiliului de Administrație era nevoit, din cauza greutăților prin care trecea banca și, cum se produsese o reducere de salariu până la limita considerată insuportabilă, să concedieze acum 3 funcționari de la Petroșani și unul la Hațeg⁴⁶. Relansarea activității se va reflecta și în creșterea numărului celor care lucrau pentru „Casa de Păstrare” din Petroșani. Se ajunge ca la 1 iulie 1940 pe statele de plată să figureze: la Petroșani – 10 persoane, la Deva – 7 persoane, la Hațeg – 5 persoane, la Vulcan – 3 persoane⁴⁷, iar o statistică întocmită la 31 decembrie 1940 vorbește de 31 persoane ca făcând parte din personalul „Casei de Păstrare” din Petroșani – se cuprind aici și unii membri ai Consiliului de Administrație și cenzori – dintre aceștia: 27 sunt considerați funcționari și 4 servitori; 26 români, 1 evreu, 2 germani, 1 maghari, 1 polonez; 24 bărbați și 7 femei⁴⁸. Având resurse și o logistică pusă la punct „Casa de Păstrare” Petroșani a fost capabilă în mare măsură să facă față în perioada interbelică misiunii pentru care a fost creată.

Un capitol important îl vor reprezenta împrumuturile acordate unor persoane fizice din mediul rural sau urban, fie pentru a face față datoriilor contractate cu prilejul reformei agrare, fie pentru a susține activitatea agricolă sau a face invenții productive. Numai debitorii agricoli erau în iulie 1932 în număr de 2908, „Casa de păstrare” din Petroșani având angajate credite de 21167106 lei⁴⁹. Această activitate, ce reprezenta cea mai mare parte a direcției în care erau îndreptate resursele băncii, se va dovedi, în momentul crizei economice și a preocupării forțelor politice de a reduce tensiunea ce se acumulase datorită creditelor contractate de micii producători agricoli și urbani care erau incapabili de a le lichida, contra productivă. Lipsa de experiență induce neîncredere în privința creditului, deponenții devin nervoși, toate ducând la o strategie a activității și la pierderi importante pentru bancă, la aceasta adăugându-se adoptarea în 7 aprilie 1934 a „Legii pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane”⁵⁰ care, venind în sprijinul debitorilor lovește în solidaritatea băncilor. „Casa de Păstrare” din Petroșani avea, potrivit bilanțului încheiat la 30 iunie 1934, efecte în portofoliu ce intrau sub incidența articolelor 1, 30, 69, 81 din lege în suma de 26476293 și estima că pierderea prin aplicarea legii va fi de circa 8,3 milioane lei. Avea la rândul său credite contractate de 41266712

45. Ibidem, p. 169, 175, 185, 187, 195.

46. Ibidem, p. 199.

47. Arh. St. Deva, Fond cit., Dos. 2/1940, f.f.

48. Ibidem.

49. Ibidem, Dos. 9/1932, f.f.

50. C. Hamangiu, op. cit., vol. XXII, 1934, p. 96-121.

lei din care 22876012 lei depuneri, 15274950 lei angajamente la B.N.R. sub formă de efecte reescontate și 3015750 lei credit acordat de „Banca Comerțului Craiova”. Banca va reuși să convingă peste jumătate dintre creditorii săi să accepte restituirea întregă a depunerilor în timp de 17 ani – începând cu 1 octombrie 1934 – în rate trimestriale, în următorul angajament: în primii 6 ani câte 4% anual, în anul al 7-lea, 6%, iar în ultimii 10 ani, câte 7% anual, iar dacă acționarii vor primi în această perioadă dividend se va calcula și depunătorilor o dobândă anuală⁵¹. Banca, dând dovadă de solidaritate și, în același timp, de încrederea celei mai mari părți a creditorilor în viabilitatea sa, a reușit să amortizeze pierderea, ce în urma scăderii creanțelor, se ridica la 7605574 lei. La 31 decembrie 1934 banca a amortizat 2449750⁵², restul putând fi amortizat la rigoare chiar cu fondurile de rezervă; ea va amortiza restul treptat, încheind această operațiune prin rezultatele bilanțului din 31 decembrie 1937⁵³. Sigur că acest lucru s-a făcut în detrimentul performanțelor așteptate de acționari și depunători de la sumele pe care le-au imobilizat în pasivul băncii. Și astfel, dacă până, inclusiv în exercițiul 1931, s-a obținut anual un beneficiu net care împărțit potrivit Statutelor permitea: acordarea de dividende acționarilor, tantieme Consiliului de administrație, cenzorilor, funcționarilor; sume pentru scopuri culturale; sporirea fondului de rezervă și a fondului de pensii; s-a putut acoperi cuantumul dobânzilor datorate depunătorilor, între anii 1932-1937, beneficiul a fost nesemnificativ, reportându-se de pe un an pe altul, iar în privința dobânzilor am văzut ce s-a hotărât în 1934, dar nici până atunci lucrurile nu au stat prea bine: din octombrie 1931 se schimbă Regulamentul privind retragerile, plătinându-se lunar 10.000 de lei din orice sumă, între 10.000-50.000 lei cu întârziere de o lună etc.⁵⁴; în octombrie 1932 se stabilea că sucursalele din Vulcan și Hațeg nu plăteau nici o dobândă, sucursala din Lupeni plătea 5% brutto după depunerile văduvelor și orfanilor rămași după explozia de la mina Aurelia (Lupeni) din 1922, iar Centrala de la Petroșani și sucursala de la Lupeni plăteau 2% brutto după depunerile cu caracter stabil, dar nu mai mult de 5000 lei⁵⁵. Mai mult, banca va fi nevoită să crediteze, prin „Contul de profit și pierderi”, pierderile suferite prin deprecierea unor acțiuni pe care le avea la Banca Comerțului Craiova”, „Prima Casă de Păstrare Timișoara”, „Fabrica de cărămidă și de țigla Bănița” și să întrebuițeze 450000 lei din „Fondul pentru creanțe dubioase” pentru amortizarea unor efecte de la sucursala Vulcan pentru a acoperi debite care era clar că altfel nu se vor stinge, debitorii fiind fie

51. Arh. St. Deva, Fond. cit., Registru de procese verbale..., p.210-217.

52. Avântul, VIII, 1935, nr.14, p.3

53. Ibidem, XI, 1938, nr.3-4, p.4

54. Arh. St. Deva, Fond, cit. Registru de procese verbale..., p.196

55. Ibidem, p.200

plecați din Vulcan, fie sărăciți în urma închiderii minelor de aici în 1931⁵⁶. Situația se va redresa începând cu anul 1938 când beneficiul obținut (1208951 lei - 1938, 1667290 lei - 1939, 1825264 lei - 1940 etc.)⁵⁷, permitea, alături de acoperirea dobânzilor, desfășurarea unei activități normale.

„Casa de Păstrare” din Petroșani va acorda în toată această perioadă credite diferiților întreprinzători din Valea Jiului, zona Hațegului și a Devei pentru a putea să deruleze activități economice de tip industrial și mai ales comercial, cum ar fi de exemplu: „Consumul” Societății „Petroșani”⁵⁸ și „Consumul Muncitorilor din Valea Jiului” creat în 1923⁵⁹, „Fabrica de tăbăcărie și pielărie” din Petroșani⁶⁰, „S.A. pentru exploatarea de lemne din Valea Jiului”, Lonea⁶¹. Va fi disponibilă să participe la constituirea unor societăți pe acțiuni, prin subscrierea de acțiuni, societăți pe care nu de puține ori le-a sprijinit prin credite și alte facilități: „Fabrica de mobilă” din Petroșani⁶², „Fabrica de cărămidă și țiglă Bănița”⁶³, Societatea „Jiul Cultural” din Petroșani⁶⁴, Uzina Electrică Petroșani⁶⁵, Societatea „Corvin S.A. Deva”⁶⁶; la constituirea unor societăți în comandită simplă: „Klein et Comp.” din Petroșani, ce a funcționat între 1922-1938⁶⁷, „Emil Pop et. Comp.” din Petroșani, fondată în 1928 pentru comerț de fierărie și materiale de construcție⁶⁸, „Ion Sbucnea, Herbai et Comp.” din Petroșani ce se ocupă de comerț de coloniale și cereale⁶⁹, „Octavian Herbai et Comp.” din Hațeg ce făcea comerț cu băuturi⁷⁰ etc.

„Casa de Păstrare” din Petroșani va accepta să lucreze din 1938 ca mandatară a „Institutului Național de credit Agricol” pentru operațiunile pe care acesta le realiza în județul Hunedoara, derulând în acest scop un credit de 8 milioane lei⁷¹, încheie în 1940 un contract cu „Societatea Comercială S.A. București” pentru distribuirea produselor C.A.M. în Valea Jiului și plasele Hațeg și Pui⁷² etc.

56. Ibidem, p. 201.

57. Ibidem, p. 230-233, 239-240.

58. Ibidem, p. 144.

59. Ibidem, p. 169.

60. Ibidem, p. 144.

61. Ibidem, p. 171.

62. Ibidem, p. 163.

63. Ibidem, p. 150.

64. Ibidem, p. 171.

65. Ibidem, p. 238.

66. Ibidem, p. 235.

67. Ibidem, p. 158, 228.

68. Ibidem, p. 186-187.

69. Ibidem, p. 228.

70. Ibidem, Dos. 7/1941, f.f.

71. Ibidem, registru de procese verbale..., p. 225.

72. Ibidem, p. 235-236.

În 1942, când se împlineau patru decenii de la înființarea „Casei de Păstare” din Petroșani, se face o prezentare a poziției băncii în acel moment, ce dă într-o anumită măsură o imagine asupra stadiului la care aceasta a ajuns⁷³.

	1941	1940
Portofoliu de scont	31022073	24285267
Conturi curente debitoare	12536327	6449083
Creanțe în conversiune	5367603	6845037
Depuneri noi	18422750	10726361
Depuneri vechi	3682172	4217829

Banca poseda în acel moment titluri, în valoare de 5744000 lei, din care: efecte publice – 1372500 lei; acțiuni cotate la bursă 5000 acțiuni = 2,5 milioane lei la „Banca Comerțului Craiova”; acțiuni necotate la bursă: 1563 acțiuni = 781500 lei la „Uzina electrică S.A. Petroșani”, 800 acțiuni = 480.000 lei la „Prima Casă de Păstrare Timișoara”, 2100 acțiuni = 210000 lei la Societatea „Jiul Cultural” Petroșani, 40 acțiuni = 400000 lei la Societatea „Corvin S.A.” Deva. Avea participații în valoare de 4 milioane de lei la Societățile în comandită simplă, „Emil Pop et Comp.”, „Ioan Sbucnea, Herbai et Comp.” și „Octavian Herbai et. Comp.”

Era o perspectivă optimistă care, în condițiile celui de-al doilea război mondial și ale schimbărilor ce se petrec imediat după, nu se va confirma, banca încheindu-și, în condițiile în care fusese exclusă de la dreptul de a primi depuneri și de la dreptul reescont, existența, cu câteva zile înainte de naționalizarea principalilor mijloace de producție din 11 iunie 1948⁷⁴.

73. Ibidem, Dos, 7/1941, f.f.

74. Ibidem, Registru de procese verbale..., p.320-322

**UNE INSTITUTION BANCAIRE À PETROȘANI PENDANT LA PÉRIODE
D'ENTRE LES DEUX GUERRES MONDIALES „CASA DE PĂSTRARE”**

Résumé

La fondation de „Casa de Păstrare” de Petroșani a été intégrée dans un procès plus grand, connu à la fin du XIX-ème siècle et au commencement du XX-ème siècle dans l'Empire Autouche-Hongrois quand étaient formés des institutions de crédit, pas grands, avec le rôle d'assurance d'abord, le crédit nécessaire pour une série d'activités économiques.

Pour attirer de capital „Casa de Păstrare” a créé des sucursales par exemple: celle de Lupeni qui est devenu efficace dans l'année 1925 et celle de Hațeg.

Les ressources financières sont provenus de l'effet reescomptés de B.N.R., de crédit des autres Banques, de leur bénéfices obtenus.

La Banque a été dirigé par un Conseil d'Administration, qui choisissait un président, le premier président a été l'ingénieur Andreies Ionaș.

La Banque a fini ses activités avant la date de 11 juin 1948, la date quand il ont été nationalisé les moyen de production et passés dans la propriété de l'État.